

Protocol dyslexie en dyscalculie

A. Dyslexie

Het Emmauscollege biedt begeleiding voor de dyslectische leerling, die eventueel aanvullend is op de begeleiding die een externe deskundige op dit gebied levert. Daarnaast adviseert en faciliteert de school een leerling met dyslexie in het onderwijsleerproces. De faciliteiten hebben met name betrekking op de wijze waarop toetsen worden afgelegd en beoordeeld.

Basis van en ook voorwaarde voor deze begeleiding wordt gevormd door de deskundigenverklaring, die wordt afgegeven door een orthopedagoog met een erkende bekwaamheidsregistratie in de psychodiagnostiek dan wel een klinische kinder- of jeugdpsycholoog.

Uit de deskundigenverklaring moet het volgende blijken.

- a. De lees-en/of spellingsproblemen zijn didactisch resistent. Dat wil zeggen dat de problemen niet verminderen ondanks planmatige, systematische en taakgerichte hulp door de docent of een deskundige, zoals een remedial teacher of een gespecialiseerde logopedist.
- b. Het vaardigheidsniveau van het lezen op woordniveau en/of spelling is significant lager dan dat van leerlingen van dezelfde leeftijd en intelligentieniveau en die evenveel onderwijs hebben gevolgd.

Rollen en verantwoordelijkheden

Zorgcoördinator

Dyslexie kan alleen worden vastgesteld door een daartoe bevoegde deskundige. Bij een aantal leerlingen is de dyslexie al op de basisschool vastgesteld. Het komt echter voor dat op het Emmauscollege voor het eerst een vermoeden van dyslexie ontstaat.

De zorgcoördinator ziet erop toe dat dan contact met ouders wordt gelegd, dat op onze school verder onderzoek wordt gedaan om waar mogelijk het vermoeden van dyslexie te onderbouwen en dat de ouders een advies ontvangen om al dan niet een vervolgonderzoek naar dyslexie te starten. Voor een vervolgonderzoek meldt remedial teacher de leerling aan bij een onderzoeksbureau.

In een afgegeven dyslexieverklaring staan aanbevelingen opgenomen. De zorgcoördinator ziet erop toe dat deze aanbevelingen zo worden besproken dat alle personeelsleden die in de begeleiding van de leerling een relevante rol spelen hiervan op de hoogte zijn. Voorts ziet de zorgcoördinator erop toe dat een kopie van de dyslexieverklaring op een daartoe aangewezen plaats op school wordt bewaard. De facilitering van de leerling met dyslexie wordt uitsluitend verleend op basis van de aanbevelingen en binnen het kader dat wettelijk is voorgeschreven.

De zorgcoördinator ziet erop toe dat een actueel overzicht van leerlingen die voor facilitering in aanmerking komen voor het onderwijsteam beschikbaar is. Hierin wordt ook opgenomen voor welke specifieke facilitering de leerling in aanmerking komt.

Remedial teacher

De remedial teacher begeleidt op verzoek van de zorgcoördinator leerlingen met dyslexie. Op verzoek adviseert zij de zorgcoördinator en alle personeelsleden die in de begeleiding van de leerling

met dyslexie een relevante rol spelen. De remedial teacher neemt op verzoek van de zorgcoördinator contact op met de ouders van leerlingen met dyslexie of een vermoeden daarvan.

Mentor

Bij vermoeden van dyslexie stelt de mentor de zorgcoördinator hiervan op de hoogte. Dit speelt voornamelijk in de tweede klassen en hoger, omdat de school in de brugklas de leerlingen actief op de aanwezigheid van dyslexie onderzoekt.

Welke begeleiding wordt geboden?

De remedial teacher

De remedial teacher neemt een uitgebreide (digitale)screening op lees-en of spelproblemen af. Naar aanleiding van de uitslag hiervan volgt een advies.

De school spant zich in om leerlingen die niet beschikken over een dyslexieverklaring, maar mogelijk wel dyslectisch zijn, te herkennen, te toetsen en eventueel door te verwijzen. Mocht een door een extern deskundige uitgevoerd onderzoek naar de aanwezigheid van dyslexie noodzakelijk zijn, dan draagt de school voor 50% bij in de kosten van dat onderzoek.

Leerlingen met een deskundigenverklaring komen voor maximaal zes maal per jaar in aanmerking voor begeleiding van de remedial teacher. Voor structureel remediëren worden leerlingen verwezen naar een externe deskundige.

De leerlingen met een dyslexieverklaring bij aanmelding in de brugklas spreken in de eerste periode van het schooljaar met de remedial teacher. In dit gesprek wordt aangegeven wat de mogelijkheden van begeleiding op school zijn en besproken welke faciliteiten voor de betreffende leerling nodig zijn. Vanaf periode twee draait deze leerling in ieder geval mee in het plusuur taalondersteuning.

Welke faciliteiten worden er geboden?

Het uitgangspunt bij het verlenen van faciliteiten is, dat dyslexie geen belemmering mag vormen voor het volgen van de opleiding waarvoor de leerling de capaciteiten heeft. Hieronder een overzicht.

TIJDVERLENGING:

- Tijdverlenging wordt geboden in de vorm van de "80% regeling". Dit houdt in dat in toetsen door zgn. sterretjesvragen wordt aangegeven welke 20% van de vragen niet gemaakt hoeft te worden.
- Berekening van het cijfer:
Over de 80% wordt een aangepaste norm vastgesteld, zodat maximaal een tien gehaald kan worden.
- Bij het centraal eindexamen geldt de wettelijk toegestane extra tijd. Bij andere toetsen bestaat deze mogelijkheid echter niet.
- Luistertoetsen:
Onderbouw: In de onderbouw bestaan geen aparte methodetoetsen voor leerlingen met

dyslexie. Het is aan de docenten om aanpassingen, zoals mondelinge toets afname of extra pauzes tijdens luistertoetsen te organiseren.

Bovenbouw: Docenten kunnen beschikken over methodetoetsen voor leerlingen met dyslexie. Bij centrale luistertoetsen hebben de toetsen voor dyslecten verlengde luisterpauzes. Er wordt via het organisatiebureau een aparte ruimte en surveillant geregeld.

LETTERGROOTTE:

Alle toetsen in alle jaarlagen worden in Arial punt 12 aangeleverd.

TECHNISCHE HULPMIDDELEN:

Het is bespreekbaar om gebruik te maken van technische hulpmiddelen zoals een readingpen, tekst-naar-spraaksoftware e.d., onder strikte voorwaarden en altijd in overleg met de zorgcoördinator/remedial teacher en zolang het organisatorisch haalbaar is.

Er is een speciale regeling voor laptopgebruik:

Leerlingen kunnen tijdens toetsen gebruik maken van een laptop, nadat zij hiervoor expliciete toestemming hebben verkregen van de remedial teacher. Deze leerlingen reserveren minimaal drie weken voor de toets een laptop bij de receptie. Leerlingen melden zich op de receptie in de pauze vóór afname toets met hun schoolpasje. Na afloop krijgen ze dit schoolpasje weer terug. Op de door de school te verstrekken laptops is voorleessoftware geïnstalleerd.

BEOORDELING SPELLING

Hiervoor geldt het onderstaande protocol.

PROTOCOL BEOORDELING SPELLING

Bij alle toetsen in toetsweken en examen mag de dyslectische leerling gebruik maken van een laptop met spellingcorrector. Voor de leerlingen die daarvan afzien, gelden onderstaande regels. Bij het examen gelden de examenregels.

Omdat we op het Emmaus ervan uitgaan dat elke leerling een leerproces doorloopt en dat ook dyslectische leerlingen nog een ontwikkeling doormaken in hun spellingvaardigheid, kunnen docenten voor toetsen buiten de toetsweek, per toets beslissen of het gebruik van de spellingcorrector is toegestaan. Wanneer de spellingcorrector niet is toegestaan of niet gebruikt wordt, gelden de regels van dit protocol.

- * In alle gevallen waarin het protocol niet voorziet, is de expertise van de vakdocent bepalend in de keuze van de facilitering.

- Algemeen voor alle talen:
  - Eenzelfde spelfout wordt maar 1 keer geteld, ongeacht het aantal herhalingen van die fout.
  - Onherkenbaar gespelde woorden worden fout gerekend.

- Nederlands:
  - Spelfouten die toegekend kunnen worden aan dyslexie, worden niet meegerekend. Voorbeelden hiervan zijn fouten met betrekking tot:

Fonetische spelling: heerluk ipv heerlijk

Dubbelklanken: Uitijndelijk ipv uiteindelijk / duek ipv deuk

Klankverwisseling: plubiek ipv publiek
  - Fouten in de werkwoordspelling worden niet gedispenseerd. Dyslectische leerlingen die gebruik maken van een regelkaart, mogen deze tijdens een toets toepassen om fouten in de werkwoordspelling te voorkomen.

- Moderne Vreemde Talen:

Voor alle MVT geldt dat de spelling minder zwaar wordt beoordeeld dan andere fouten.

Wanneer verkeerde spelling tot verandering van betekenis leidt wordt dit woord fout gerekend.

Frans:

  - Fouten met betrekking tot (mede-)klinkerverdubbeling worden niet geteld. *Je*
m' appelle / je mapele
  - Accenten vergeten, toegevoegd en/of verkeerd geplaatst worden niet geteld.
  - Fouten met betrekking tot letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties worden niet geteld.
Bleu / blue
  - Bij het bevragen van specifieke grammaticale onderdelen dient dat onderdeel correct te worden uitgevoerd. *Il est / il es*

Engels:

  - De werkboeken worden met enige regelmaat gecontroleerd op spelfouten om te voorkomen dat de dyslectische leerling zich een verkeerde spelling aanleert.
  - Wanneer dit tot aantoonbaar betere resultaten leidt kan naast schriftelijk, dezelfde toets ook mondeling overhoord worden. De cijfers van schriftelijk en mondeling worden dan gemiddeld

- Fonetische spelling wordt goed gerekend, zolang het woord herkenbaar is.
- Fouten betreffende (mede-)klinkerverdubbeling worden niet geteld. *Housses*
- Fouten betreffende het omdraaien van letters in vaste klinkercombinaties worden niet geteld. *Huose*.
- Het niet schrijven van stomme letters wordt niet geteld, evenals het schrijven van hoorbare, maar niet gespelde letters *teacher-teatcher*.

Duits:

- Fonetische spelling wordt goed gerekend, zolang het woord herkenbaar is.
- Fouten betreffende (mede-)klinkerverdubbeling worden niet geteld.
- Fouten met betrekking tot letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties worden niet geteld. *Truam*
- Hoofdlettergebruik dient correct te zijn.
- Gebruik van de grammaticale umlaut dient correct te zijn (*fährt*), in overige gevallen wordt het ontbreken van de umlaut niet fout gerekend.

Regeling ontheffing tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw vwo

Op het vwo is een tweede moderne vreemde taal verplicht in het gemeenschappelijke deel. Alle vwo-leerlingen volgen een tweede moderne vreemde taal. Op het gymnasium kan in de plaats van de tweede moderne vreemde taal Latijn of Grieks gekozen worden. De overheid geeft kaders waarbinnen een school ontheffing mag geven voor de tweede moderne vreemde taal. In geval van ontheffing dient de leerling examen af te leggen in een vervangend vak. De school bepaalt op welke manier ze binnen deze kaders opereert.

Op het Emmauscollege hanteren we het uitgangspunt dat iedere vwo-leerling verplicht een tweede moderne vreemde taal volgt. Bij hoge uitzondering kan de school besluiten gebruik te maken van de procedure voor ontheffing voor tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw. Hierbij wordt als volgt gehandeld bij de specifieke subregels:

1) Taalgerelateerde leerstoornissen

Leerlingen met een taalstoornis volgen de verplichte tweede moderne vreemde taal. Wanneer een leerling beschikt over een deskundigenverklaring dan kan hij/zij gebruik maken van de ondersteunende faciliteiten voor dyslecten die op school voorhanden zijn. De leerling kan via de mentor laten weten dat hij/zij gebruik wil maken van de ondersteunende faciliteiten. De mentor zal deze aanvraag indienen bij de zorgcoördinator.

Een taalgerelateerde leerstoornis geeft dus niet automatisch recht op ontheffing van de tweede

moderne vreemde taal. Het bevoegd gezag van het Emmauscollege kan in uitzonderlijke gevallen ontheffing verlenen aan leerlingen met taalgerelateerde leerstoornissen. Indien een leerling in aanmerking wil komen voor ontheffing moet in ieder geval aan de volgende voorwaarden zijn voldaan:

a) Er moet een officiële deskundigenverklaring van de taalgerelateerde leerstoornis in het leerlingdossier aanwezig zijn waarin expliciet staat vermeld dat het behalen van een diploma op het intelligentieniveau van de leerling ernstig belemmerd wordt door de taalgerelateerde leerstoornis.

b) De taalgerelateerde leerstoornis moet de leerling in de onderbouw belemmerd hebben bij het halen van schoolresultaten op het intelligentieniveau van de leerling. De vakdocenten van Nederlands en de moderne vreemde talen moeten, op basis van de resultaten en de werkhouding en inspanning van de leerling, de sterke verwachting hebben dat het behalen van een diploma op het intelligentieniveau van de leerling ernstig belemmerd wordt door de taalgerelateerde leerstoornis.

2) Een moedertaal anders dan de Nederlandse

Het Emmauscollege wijst de mogelijkheid tot ontheffing vanwege een andere dan de Nederlandse taal als moedertaal af. Het uitgangspunt van onze school is dat elke leerling een zo volledig mogelijk onderwijsaanbod krijgt op zijn/haar intelligentieniveau bij het volgen van een opleiding aan onze school.

3) Het volgen van een N-profiel met een geringe kans van slagen vanwege de verplichting van het volgen van een tweede moderne vreemde taal.

Het Emmauscollege wijst de mogelijkheid tot ontheffing vanwege de keuze voor een N-profiel af. Het uitgangspunt van onze school is dat elke leerling een zo volledig mogelijk onderwijsaanbod krijgt op zijn/haar intelligentieniveau bij het volgen van een opleiding aan onze school.

Procedure ontheffing tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw

Een 3 vwo-leerling die in aanmerking wil komen voor ontheffing van de tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw dient voor uiterlijk 1 december een aanvraag in bij de afdelingsconrector.

Een commissie bestaande uit de afdelingsconrectoren van 3 vwo en 4 vwo en de zorgcoördinator beoordeelt of de leerling in aanmerking komt voor ontheffing. De afdelingsconrector 3 vwo brengt op basis van de beoordeling van de commissie een advies uit in de vergadering van de schoolleiding, alwaar een besluit genomen wordt.

Uiterlijk 1 maart krijgt de leerling schriftelijk bericht van het genomen besluit.

B. Dyscalculie

Voor leerlingen met dyscalculie geldt een beperkte vorm van facilitering. Voorwaarde om hiervoor in aanmerking te komen, wordt gevormd door de deskundigenverklaring. Deze verklaring wordt

afgegeven door een orthopedagoog met een erkende bekwaamheidsregistratie in de psychodiagnostiek dan wel een klinische kinder- of jeugdpsycholoog. De zorgcoördinator ziet erop toe dat een kopie van de verklaring over dyscalculie op een daartoe aangewezen plek op school wordt bewaard.

De school biedt geen begeleiding van de leerling met dyscalculie. Wel wordt aan leerlingen over wie een verklaring van dyscalculie is overlegd, de volgende faciliteit geboden bij de vakken Economie, Maatschappij en Organisatie (M&O), Natuurkunde, Scheikunde, en Wiskunde.

TIJDVERLENGING:

- Tijdverlenging wordt geboden in de vorm van de "80% regeling". Dit houdt in dat in toetsen door zgn. sterretjesvragen wordt aangegeven welke 20% van de vragen niet gemaakt hoeft te worden.
- Berekening van het cijfer:
Over de 80% wordt een aangepaste norm vastgesteld, zodat maximaal een tien gehaald kan worden.
- Bij het centraal eindexamen geldt de wettelijk toegestane extra tijd. Bij andere toetsen bestaat deze mogelijkheid echter niet.

Een rekenmachine is bij de toetsen slechts toegestaan, indien alle leerlingen c.q. kandidaten hiervan gebruik mogen maken.